

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra MESTER GERT WESTPHALER

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 3-7: Komедier", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 3-7: Komедier*, udg. af F. J. Billeskov Jansen , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 283. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb03val-shoot-idm140583362232960/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 3-7: Komедier

Mester Gert Westphaler

Indledning

Da denne Komædie blev opført i 1722, havde den fem Akter; den gjorde ikke Lykke ved Premieren, efter Holbergs Beretning; han skrev da en (tabt) Prolog dertil, som forklarede Komædiens Mening, og saa vendte Stemningen sig. Alligevel har Forfatteren besluttet sig til en radikal Omarbejdelse af Komædien, som blev til et Enaktsstykke. Den oprindelige Femaktskomædie var da trykt i det første Bind Komædier, 1723, men da dette blev genudgivet 1724, stod heri den nye Form, som bevarede i Den danske Skueplads 1751, og som man vil finde nedenfor. Men for at give Læseren Mulighed for Sammenligning følger her en kort Analyse af Femakteren. Man vil se, at den er mere episk end dramatisk, en meget tung Maskine at slæbe over Scenen; bedst deri er nogle kraftigt skaarne Biifigurer, Tiggersken, Værtshusholderen, Flensborgeren; Tobias Prokurator har større Spillerum her end i den kortere Komædie.

Holberg aabner Femaktskomædien med et Sammenstød mellem to Borgere, Henning og Niels; Henning slaar af Vanvare Niels, fordi han tager ham for en snakkesalig Barber, som nylig har talt ham fra Vid og Sans. Denne viser sig pludselig, de to andre flygter, og Gert Westphaler klager i en Monolog over Folkene her i Byen, der ikke værdsætter en Mand som kan tale; de vil bare æde, drikke og spille Kort. Og »Talen er jo det, hvorudi vi kiendes fra Besterne, det andet, nemlig at spille, æde og drikke, og sove, har vi tilfælles med Besterne«, 'spille' er et dristigt og uhøvisk Ordspil! – skulde nogen være i Tvivl, saa slaa

MESTER GERT WESTPHALEK

op Bind II, S. 375 og 378. – Gert er paa Jagt efter Folk han kan tale til; hans Kontaktsyge er Taledille; men selv en Tiggerkælling, der venter Almisse af ham, flygter paa sine Krykker. Det var 1. Akt, og den forsvandt helt under Forkortelsen. – Gert har længe skullet fri til Apotekerens Datter, men kommer aldrig saa langt for sine syge Foredrag om uvedkommende Sager. I 2. Akt maner hans Moder ham til et nyt Forsøg, men da han træffer en rejsende fra Haderslev, maa han fortælle om sin Rejse dertil, indtil Manden stikker af og Gert udbryder: »Mon Fanden tog Hadersleveren?« – Tredie Akt foregaar i et Værtshus, hvor Gert til Værtens Fortrydelse fordriver Gæsterne med en Forelæsning om de syv Kurfyrster. – Endnu i 4. Akts 1. Scene er vi i Værtshuset. Prokurator Tobias overtaler Værten til at anlægge Sag mod Gert for at have skadet ham i hans Næring. Men derefter flytter Scenen til Apoteket, Gerts Frieri løber atter ud i hans unyttige Talestrøm; Moderen faar dog Apotekeren til at give den uheldige Mand en allersidste Mulighed, som straks forspildes! En Flensborger, som bliver barberet af Gert, er snedig: han giver igen med samme Mønt og fortæller en uendelig Historie om en Byld bag sit Øre! Gert stævnes nu for Retten af Gæstgiveren – Tobias mager det saa, at han ogsaa bliver Advokat for Barberen! – Efter denne lange og snoede 4. Akt kommer Afslutningen brat i 5. og sidste Akt: den snedige Prokurator hviker Byfogden i Øret, at han skal dømme Gert Westphaler til tre Dages absolut Tavshed – det sker og den snakkesalige Barber maa bilde sig ind, at hans Hatte- eller Huebløk er et Menneske: »Jeg maa tale; thi jeg kand umuelig ellers leve«.